Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Diagnostiek van de droge mond

Van klacht naar diagnose en praktisch zorgplan

Dr. Casper P. Bots,
Tandarts-epidemioloog

1

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

ACTA

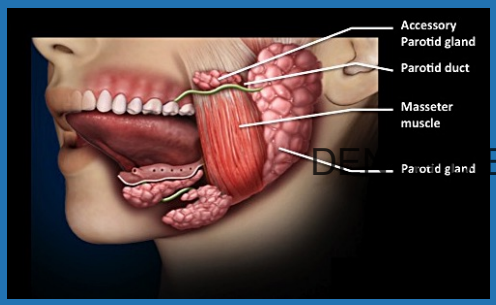

DEMO BENELUX WEBINAR

2

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Bijzonder speeksel

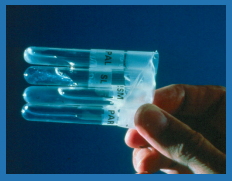

Visceus

Elastisch

3

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Totaal speeksel: bijdrage verschillende speekselklieren

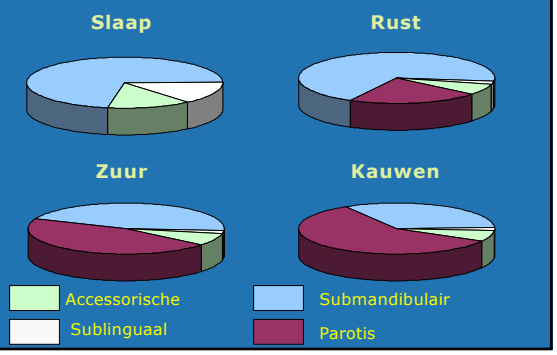

4

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Regulatie

- Chemisch: smaak
- Mechanisch: kauwen
- Psychologisch: stress
- Neuraal:(para)sympatisch
- Adrenaline-> stimulatie

DENTAID BENELUX WEBINAR

5

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Monddroogte

Xerostomie *(gevoel)*

Hyposalivatie *(volume)*

6

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Xerostomie en Hyposalivatie

SUBJECTIEF:
Xerostomie: droge mond**gevoel**
Prevalentie xerostomie:

populatie:	10-30%
> 76 jaar:	30-50%

OBJECTIEF:
Hyposalivatie: verminderde speekselafgifte **(volume)**

hypersialie	> 0,5
normaal	0,25-0,50
risico	0,10-0,25
hyposialie	<0,10

7

Referentiewaarden

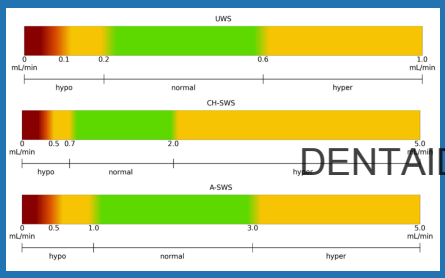

Assy, Z., Jager, D.H.J., Brand, H.S. et al. Salivary flow measurements in a clinical setting: the Dutch consensus statement. Clin Oral Invest **30**, 377 (2026).

DENTAID BENELUX WEBINAR

8

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

ACTA

WAT ZIJN DE OORZAKEN VAN EEN DROGE MOND?

9

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

10

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

ACTA

Secretiesnelheid (ml/min)

0,26

0,23

0,09

0,02

Narhi et al, J. Dent. Res, 71, 1992; 1875-1880

DENTAID BENELUX WEBINAR

11

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

- ACE-remmers
- analgetica (pijnstillers)
- anorexiantia
- anti-arrhythmica
- anti-acida
- anti-acnemiddelen
- anti-adrenergica
- anti-allergiemiddelen
- anticholinergica
- anticonvulsiva
- antidepressiva
- antidiarrhoicaantihistaminica
- antihypertensiva
- anti-nauseantia
- antiparkinson middelen
- antipsychotica
- antiroken medicatie
- antispasmodica
- anxiolitica
- bronchodilatoren
- calciumblokkers
- cytostatica
- decongestiva
- diuretica
- narcotica
- NSAIDs
- tranquillizers/sedativa
- spierverslappers

Tabel 6.1 Klassen van geneesmiddelen die de bijwerking xerostomie en/of hyposialie kunnen geven

Bron: Veerman et al, 2006

Ivoren Kruis Advies droge mond

12

13

DENTAID BENELUX WEBINAR

14

15

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Clinical Oral Dryness Score

16

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Clinical Oral Dryness Score

DENTAID BENELUX WEBINAR

17

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

ACTA

Clinical Oral Dryness Score

18

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute *for* Salivary Research

Aanwijzingen speekseltekort

19

Diagnostiek en advies op het speekselspreekuur

DENTAID BENELUX WEBINAR

20

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute *for* Salivary Research

Doorverwijzingen

Sjogren (ondersteuning diagnostiek)
Xerostomie
Hyposialie
Hypersialie

Veranderd mondgevoel
Mondgeur
Cariesprogressie
Tanderosie
Smaakveranderingen
Buffercapaciteit bij rumineren
Preventieve meting voor uitgebreid behandelplan

21

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Speekselonderzoek

Anamnese: tandheelkundig
medisch + geneesmiddelen (verleden)
roken / alcohol /stress / zelf-medicatie
voedingsdagboek
droogteklacht: duur + tijdstip klacht
eigen therapie
XI vragenlijst
Dry mouth map

Onderzoek: e.o. lippen, spreken
i.o. CODS, functie, beet, parodontium, elementen, slijmvliezen, tong
speekselopvang

Etiologie, therapie en/of advies

22

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Xerostomie vragenlijst

Xerostomie Inventory: (Thomson et al. 1999,2000)

1) Ik gebruik vloeistof als hulpmiddel bij het doorslikken van voedsel
2) Mijn mond voelt droog aan als ik eet
3) 's Nachts sta ik op om te drinken
4) Mijn mond voelt droog aan
5) Het kost me moeite om droog voedsel te eten
6) Ik zuig snoepjes of lolly's om mijn mond minder droog te laten zijn
7) Ik heb moeite met het doorslikken van bepaalde voedingsmiddelen
8) De huid van mijn gezicht voelt droog aan
9) Mijn ogen voelen droog aan
10) Mijn lippen voelen droog aan
11) De binnenkant van mijn neus voelt droog aan

Antwoordmogelijkheden:
1) Nooit 2) bijna nooit 3) soms 4) nogal eens 5) erg vaak

DENTAID BENELUX WEBINAR

23

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

ACTA

XI score (11-55)

11-23: U heeft *weinig tot geen last* van xerostomie.

24-39: U heeft *matig tot veel last* van xerostomie.

40-55: U heeft *zeer tot extreem veel last* van xerostomie.

24

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Advies, preventie en communicatie

25

Supportive care
speekselsecretie te stimuleren

Smaak:
- zuur
- zoet
- menthol

DENTAID BENELUX WEBINAR

Smaak+mechanisch:
- kauwgom
- groente

Medicatie:
- Pilocarpine

26

Palliative care
speekselsecretie niet te stimuleren

Speekselsubstituten:
- Vitis Droge Mond
- Biotene / oral balance
- GC dry mouth gel
- TePe dry mouth gel
- …….

27

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Maximaal preventief advies

- Extra poetsmoment met fluoride tandpasta
- 5000 ppm fluoride (of spoelen natriumfluoride)
- Voedingsadvies
- Frequente periodieke controle

28

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

ACTA

Extra preventieve tips bij xerostomie

- Milde tandpasta
- Perio-Aid spoeling (evt verdund)

- Zachte chirurgische tandenborstel
- Regelmatige recall (3 maandelijks)
- Lidocaine gel bij pijn slijmvlies

DENTAID BENELUX WEBINAR

29

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Richtlijnen en adviezen

KIMO

30

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

Richtlijnen en adviezen

31

DENTAID BENELUX WEBINAR

Verdieping…..

32

Nederlands Speekselcentrum
Dutch Institute for Salivary Research

www.demondzorgkliniek.nl/nederlands-speekselcentrum

33